

Визначення понять грошових і фінансових ресурсів

Обґрунтовані за ресурсним підходом визначення понять грошових і фінансових ресурсів через сукупність утворюючих, дана їхня класифікація для природо-ресурсного господарства.

Ключові слова: гроші, фінанси, ресурси, класифікація, природокористування.

Определение понятий денежных и финансовых ресурсов

Обоснованы по ресурсному подходу определения понятий денежных и финансовых ресурсов через совокупность составляющих, дана их классификация для природно-ресурсного хозяйства.

Ключевые слова: деньги, финансы, ресурсы, классификация, природопользование.

Definition of the concepts of money and financial resources

Substantiated approach for resource definitions cash and financial resources through a combination of forming, this classification for natural-resource management.

Keywords: money, finance, resources, classification, nature.

Постановка проблеми. В Україні, на наш погляд, за актуальну потрібно вважати проблему розробки теоретичних положень фіскальних взаємовідносин між державою і суб'єктами господарювання з приводу виробничого використання природних ресурсів, оскільки ці теоретичні положення мають врахувати особливості розвитку економіки країни, її ресурсного потенціалу, небагатий фінансовий стан суб'єктів господарювання, потреби держави у грошових коштах, модернізацію системи їх мобілізації до бюджету та інші чинники, що впливають на надходження грошових коштів від природокористувачів до державної скарбниці.

У науковій літературі з питань фінансів немає визначення поняття системи мобілізації грошових коштів до бюджету, грошових зобов'язань перед державою. Науковці та практики оперують більш вузькими за змістом поняттями системи оподаткування, системи податків. Але й такі поняття не отримали однозначного тлумачення, тому потребують подальших теоретичних обґрунтувань.

Поняття фіскальних ресурсів, з якими пов'язане оподаткування, також ще не знайшло наукового обґрунтування, офіційного визначення та поширення. В літературі вживаються поняття фіскальної політики, фіскального тиску тощо. Але в ній не надано наукової значимості положенням про фіскальні ресурси.

Тому необхідні обґрунтування зазначених понять (фіскальних ресурсів, системи мобілізації грошових коштів до бюджету, грошових зобов'язань перед державою). Тому, перш за все, потребують уточнення змісту понять грошових і фінансових ресурсів, бюджетних ресурсів та інших, по відношенню до яких, на нашу думку, необхідні розробки теоретико-методологічних положень щодо фіскальних ресурсів.

У рамках фіскальних відносин доцільно обґрунтувати комплекс визначень стосовно грошових зобов'язань перед державою і системи мобілізації грошових коштів до бюджету, відмінність між поняттями фіскальних ресурсів і фінансових ресурсів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. У наукових працях висвітлені різні погляди на визначення по-

няття «фінанси», «фінансові ресурси». Цим визначенням та взагалі широкому колу питань, що стосуються фінансів, належна увага приділена українськими науковцями, зокрема О.Д. Василюком, А. Гальчинським, М.М. Кабанцем, О.Л. Кашенко, К.В. Павлюк, О.П. Чернявським, В.К. Ющенком, зарубіжними – зокрема, М.А. Лебедевим, Є. Нікбахтом, А. Гропеллі, Б.М. Сабанті та ін. Прикладні питання формування вартостей, грошових потоків, наприклад у рамках економічної геології розкрили Г.І. Рудько, О.В. Плотніков, М.М. Курило, С.В. Радованов та ін. Однак в їхніх публікаціях питання фінансових ресурсів не конкретизовані.

Метою статті є обґрунтування понять грошових і фінансових ресурсів, їхня класифікація для економіки природокористування.

Виклад основного матеріалу. Узагальнено зазначимо, що у зв'язку з місткістю згадані поняття фінансів не отримали однозначного визначення, в тому числі для сфери природокористування.

Сутність фінансів трактується як сукупність грошових відносин, через економічні відносини, фінансові відносини, як відносини по розподілу національного багатства тощо. Зокрема, О. Л. Кашенко визначає фінанси як «сукупність способів розподілу та перерозподілу усіх існуючих у державі фінансових активів як матеріально-речовинних цінностей, що мають властивості перетворюватися на гроші, інакше – бути ліквідними» [13, с. 11]. Але ж фінанси не належать до понять матеріальних, матеріальних цінностей тощо.

Автор також визначає «фінанси природокористування як сукупність відносин, які пов'язані з рухом природної складової національного багатства, тобто формуванням, розподілом-перерозподілом, використанням цього досить специфічного фонду вартості, речовинним змістом якого є природні блага» [13, с. 134]. На нашу думку, перш ніж розподіляти чи перерозподіляти, необхідні кошти для створення об'єктів розподілу, тобто матеріально-речових цінностей, що має знайти відображення й у визначенні суті аналізованих ресурсів. Ці «необхідні кошти» якраз формуються як фіскальні ресурси.

Крім того, слід уточнити зміст відносин, оскільки можуть бути відносини не тільки фінансові, але й власності, оренди та ін. Відносини бартерного товарообміну пов'язані з рухом вартості, але їх не можна віднести до фінансових.

О.Д. Василик фінансові ресурси визначає як грошові фонди, що «створюються у процесі розподілу, перерозподілу й використання валового внутрішнього продукту, що створюється упродовж певного часу в державі» [116, с. 75]. Зазначимо, що таке визначення надто абстрактне, воно знову ж таки, наприклад, не відображає участі грошей у придбанні засобів для виробництва, як того потребує економічна теорія.

О.П. Чернявський пише, що «категорія фінанси є економічними відносинами, які виникають на основі одностороннього, прямого, безоплатного руху вартості у процесі її перерозподілу шляхом утворення і використання грошових фондів» [14, с. 8]. На наш погляд, для відносин узагалі, фінансових зокрема, завжди характерна взаємність суб'єктів відносин, тобто двосторонність. Визначати фінанси через економічні відносини не логічно, оскільки існує поняття фінансових відносин.

Фінансові ресурси згаданий науковець розуміє як сукупність «грошових фондів, що знаходяться у розпорядженні держави, підприємств, організацій та населення і призначені для розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних потреб, забезпечення законності і порядку, потреб оборони і державного управління» [14, с. 8]. Зазначимо, що грошові фонди не забезпечують законність і порядок (його забезпечують, наприклад, відповідні державні органи), а грошові фонди населення не призначені для потреб оборони і державного управління (потреби у грошових коштах оборони і державного управління задовольняються за рахунок державного бюджету).

Отже, поняття фінансових ресурсів нами пропонується визначати не через «відносини», а через сукупність їх утворюючих, які слугують складовими накопичення грошових коштів на бюджетних рахунках.

Із врахуванням теоретичних положень стосовно чинників виробництва фінансові ресурси слід розуміти як сукупність грошових засобів, цінних паперів та інших вартісних цінностей, зокрема боргових зобов'язань, що накопичуються і знаходяться у власності фінансотримача (підприємства, об'єднання підприємств) і використовуються ним для надання складників процесу виробництва, забезпечення його здійснення, збуту виготовленої продукції, витрат на управління, а також виконання грошових зобов'язань перед працівниками, партнерами, державою.

До фінансових ресурсів також слід віднести аналогічні вартісні засоби: організацій, установ, закладів, які використовуються для виконання ними своїх функцій; домашніх господарствах, які призначені для спрямування у господарський оборот; місцевих органів управління і держави.

Однією з особливостей цих засобів є їхня оцінка у грошових одиницях. Для порівняння відзначимо, що надрові, водні, земельні ресурси як об'єкти нарахування фіскальних платежів вимірюються в натуральних одиницях.

Отже, узагальнено визначимо, що поняття «фінансові ресурси», на нашу думку, поєднує такі складові: грошові ресурси (кошти, виступають у формі національних грошей, готів-

кових і безготівкових); ціні папери; заборгованість; кредитні ресурси; валютні ресурси; взаєморозрахунки.

Частина цих ресурсів суб'єкти господарювання передають до державного або до місцевих бюджетів як виконання фіскальних зобов'язань, відповідно до чинного законодавства, у формі готівкових або безготівкових грошей. На наш погляд, передана суб'єктами господарювання частина цих ресурсів у формі грошових засобів до державного або в місцевих бюджетів на виконання фіскальних зобов'язань, складають фіскальні ресурси.

Домінік Ру та Даніель Сульє поняття «грошові засоби» трактують як різницю між оборотним капіталом та потребами у цьому капіталі, як різницю між активами скарбниці (каса, депозити в банках, вклади до одного року) і пасивами скарбниці (борги постачальників, банківський дефіцит, поточна заборгованість). Вони вважають, що грошові засоби можуть бути додатними, якщо оборотний капітал перевищує потребу в них, або від'ємними у протилежному разі [6, с. 111]. На наш погляд, вкладення більше року також слід уважати грошовими засобами, оскільки вони є платіжними засобами, ліквідними активами тощо. Виходячи з таких положень грошові ресурси слід розуміти як запас грошових коштів у формі готівки, депозитів у банках, вкладень у банках, дебіторської заборгованості, що можуть бути використані суб'єктом господарювання як платіжні засоби у відповідності до потреб згідно його зобов'язанням. Грошові засоби мають бути найбільш вагомою й ліквідною частиною фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Через особливості фінансові ресурси потребують окремої класифікації. Їх пропонується поділяти за ознаками: власності (державні, місцевих органів самоврядування, підприємств, банків, населення тощо); джерел отримання (відрахування від прибутку, що надходять до бюджетів, залучення вільних коштів населення або підприємств в інвестиційний процес, накопичення); напрямів використання (для виплати заробітної плати, для податкових платежів, відтворення матеріально-технологічної бази); розміру та іншими. За галузями використання їх слід групувати на промислові, сільськогосподарські, наукових закладів, домашніх господарств тощо.

Важливість ресурсного підходу до системи формування фінансів держави, зокрема як фактора фінансового регулювання економічних процесів, у державі, в тому числі у добувних, паливно-енергетичних галузях, визначається господарським значенням ресурсів для таких галузей, економіки держави в цілому. Більше того, на наш погляд, конвертованість грошей має забезпечуватися потенціалом природних ресурсів. Тому підвищення рівня ресурсного забезпечення народного господарства, особливо власними надроземельними – необхідна умова укріплення фінансової системи країни, її національно-економічної безпеки.

Стабілізація економіки, фінансового становища підприємств, навіть курсу національної грошової одиниці буде досягнуто за умови забезпечення потреб країни якісними, дешевими матеріально-енергетичними ресурсами. А це, своєю чергою, вимагає техніко-технологічного перетворення їх виробництва в усіх сферах народного господарства, а також створення нових видів економічних ресурсів. Але знову ж таки для цього потребується розвиток власної природ-

но-ресурсної бази, тому необхідні відповідні накопичення обґрунтованих сум коштів для розширення ресурсного виробництва.

У державному секторі економіки кошти для розширення економічного природокористування залучаються з фіскальних ресурсів, що формуються на виконання грошових зобов'язань за рахунок коштів платників податків, зокрема природокористувачів.

Висновки

За ресурсним підходом фінансові ресурси природно-ресурсного господарства слід розуміти як сукупність грошових засобів, цінних паперів та інших вартісних цінностей, зокрема боргових зобов'язань, що накопичуються і знаходяться у власності фінансотримача (підприємства, об'єднання підприємств) і використовуються ним для надбання складників процесу виробництва, забезпечення його здійснення, збуту виготовленої продукції, витрат на управління, а також виконання грошових зобов'язань перед працівниками, партнерами, державою.

Таке тлумачення необхідно покласти в основу інших визначень, пов'язаних з використанням фінансових ресурсів у природокористуванні.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 496 с.

2. Рудько Г.І., Плотноков О.В., Курило М.М., Радованов С.В. Економічна геологія родовищ залізистих кварцитів. – К.: «Академпрес», 2010. – 272 с.

3. Вітенко О., Коваленко Г. Плата за користування надрами / Вісник податкової служби. – 2012. – №14. – С. 18–19.

4. Нікбахт Е., Гроппелі А. Фінанси / Пер. з англ. Овсієнка В.Ф. та Мусієнка В.Я. – К.: Основи, 1993 – 383 с.

5. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: Монографія. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. – 434 с.

6. Ру Домінік, Сулье Даніель. Управління / Пер. з фр. – К.: Основи. 1995. – 442 с.

7. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.:НІОС. – 2000. – 416 с.

8. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.

9. Андрущенко В.Л., Ляшенко Ю.І. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування // Фінанси України. – 2005. – №1. – С. 36–43.

10. Мертенес А.В. Інвестиції: Курс лекцій по современной финансовой теории. – К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. – 416 с.

11. Музика О.А. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством: Монографія. – К.: Атіка, 2004. – 344 с.

12. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 512 с.

13. Кашенко О.Л. Фінанси природокористування. – Суми: Видавництво «Університетська книга», 1999. – 421 с.

14. Чернявський О.П., Мельник П.В., Мельник В.М. та ін. Теорія фінансів: Навч. посібник для студентів екон. спец. – К.: ДІА, 2000. – 235 с.

*Д.М. АРТЕМЕНКО,
аспірант, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана*

Особливості використання порівняльного підходу при оцінці вартості машин та обладнання, які виступають забезпеченням при кредитуванні банком

У статті запропоновані уніфіковані механізми розрахунку коригуючих коефіцієнтів при застосуванні порівняльного підходу для оцінки вартості машин та обладнання при кредитуванні. Така уніфікація необхідна для зменшення похибки при оцінюванні, що зумовлена людським фактором та приведе до зменшення витрат часу на виконання оцінки.

Ключові слова: ринкова вартість, кредит, кредитна операція, оціночні процедури, порівняльний підхід до оцінки, машини та обладнання, коригуючі коефіцієнти.

*Д.М. АРТЕМЕНКО,
аспірант, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана*

Особенности использования сравнительного подхода при оценке стоимости машин и оборудования, которые выступают обеспечением при кредитовании банком

В статье предложены унифицированные механизмы расчета корректирующих коэффициентов при применении сравнительного подхода для оценки стоимости машин и оборудования при кредитовании. Такая унификация необходима для уменьшения погрешности при оценке, обусловленной человеческим фактором и приводящей к сокращению затрат времени на выполнение оценки.

Ключевые слова: рыночная стоимость, кредит, кредитная операция, оценочные процедуры, сравнительный подход к оценке, машины и оборудование, корректирующие коэффициенты.

*D.M. ARTEMENKO,
postgraduate student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

Features of the comparative approach to the valuation of machinery and equipment, which are securities in lending bank

The article suggests unified mechanism of calculation of correction factors when comparison approach for the valuation of machines and equipment for loans. Such unification is necessary to reduce errors in the estimation caused by human factor